

POSTANOWIENIE

15 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Maciej Kowalski

na posiedzeniu niejawnym 15 marca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J. K. i M. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Naczelnikowi Urzędu Skarbowego w Zduńskiej Woli

o nakazanie zaprzestania prowadzenia egzekucji,

na skutek skargi kasacyjnej J. K. i M. K.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z 21 lipca 2022 r., I ACa 1580/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2) zasądza od J. K. i M. K. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej po 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia J. K. i M. K. do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

W skardze kasacyjnej wywiedzionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 21 lipca 2022 r. powodowie J. K. i M. K. wnieśli o przyjęcie skargi do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c.

Zdaniem skarżących w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie, czy organy administracji publicznej mogą w jakimkolwiek zakresie ingerować (pośrednio lub bezpośrednio) w treść sentencji orzeczeń sądowych (w szczególności wobec norm z art. 7, art. 10 ust. 1 oraz art. 175 ust. 1 Konstytucji RP, a także art. 350 § 1-3, art. 352, art. 365 § 1 i 2 i art. 366 k.p.c.), a jeżeli tak to na jakiej podstawie i w jakim zakresie?

Ponadto ich zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia doszło do odwrócenia przedstawionego przez powodów zagadnienia prawnego: zarzuty oceniono wyłącznie przez pryzmat ustaleń faktycznych, całkowicie pomijając w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że istotą podnoszonych zarzutów było kwestionowanie co do zasady dopuszczalności ingerowania w prawomocne orzeczenie sądu powszechnego, a nie kwestionowanie nieznanych kryteriów prawnych takich zmian. Powodowie wskazali także, że uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zawiera rozważań dotyczących obszernej części zarzutów podniesionych w ich apelacji.

Skarżący wskazując na naruszenie art. 387 § 2¹ pkt 2 k.p.c. podnieśli, że brak w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku prawem wymaganych elementów uniemożliwia przeprowadzenie jego kontroli kasacyjnej.

Pozwany Skarb Państwa, zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia (środek prawny), nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa,

jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej (zob. np. postanowienia SN: z 22 marca 2007 r., III CZ 16/07; z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18; z 7 lipca 2022 r., I CSK 2151/22; z 28 września 2023 r. I CSK 6680/22, i z 12 stycznia 2024 r., I CSK 2817/23).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. „przedsądu,” ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie wystąpienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. np. postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Mając powyższe na względzie podkreślić należy, że cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez prawidłowe powołanie i wyczerpujące uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które - zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie dotychczas nierozstrzygnięte w orzecznictwie, a zatem takie, które cechuje się przymiotem nowości i którego wyjaśnienie może sprzyjać rozwojowi prawa (zob. np. postanowienia SN: z 21 stycznia 2022 r., I CSK 1285/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 4950/22; z 20 grudnia 2023 r., I CSK 4003/23).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną wymienioną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga sformułowania problemu prawnego i uzasadnienia, że ma on znaczenie dla rozwoju prawa lub precedensowy charakter. Zagadnienie prawne powinno przy tym zostać oparte na konkretnych, powołanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przepisach prawa, które jednocześnie pozostają w związku z podstawami wniesionego środka prawnego. Zagadnienie takie musi zostać ujęte w sposób abstrakcyjny - tak, aby jego rozstrzygnięcie mogło uzyskać ogólniejsze znaczenie, a zarazem wiązać się z rozpoznawaną sprawą. Konieczne jest także powołanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen przedstawionego problemu i zaprezentowanie możliwych kierunków interpretacyjnych (zob. np. postanowienia SN: z 13 lipca 2007 r., III CSK 180/07; 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 623/13; z 16 grudnia 2021 r., V CSK 289/21; z 23 grudnia 2022 r., I CSK 3245/22; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1253/23; z 4 września 2023 r., I CSK 1862/23; z 31 stycznia 2024 r., I CSK 2718/23).

Ponadto zagadnienie prawne musi mieć charakter ściśle jurydyczny dający się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienia SN: z 13 stycznia 2023 r., I CSK 1826/22, i z 26 maja 2023 r., I CSK 4904/22) oraz nie może mieć charakteru kazuistycznego i służyć uzyskaniu przez skarżącego odpowiedzi odnośnie do kwalifikacji prawnej szczegółowych elementów podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia (zob. np. postanowienia SN: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, i z 15 kwietnia 2021 r., I CSK 720/20).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono także stanowisko, że występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w zasadzie powinno spełniać wymagania stawiane pytaniom prawnym kierowanym do Sądu Najwyższego na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., a zatem wiązać się z poważnymi wątpliwościami, których nie można rozwiązać za pomocą powszechnie przyjętych reguł wykładni prawa (zob. np. postanowienia SN: z 9 maja 2006 r., V CSK 75/06; z 15 listopada 2023 r., I CSK 1951/23).

Analiza zaprezentowanego w skardze kasacyjnej problemu nie pozwala na przyjęcie, że podnoszona kwestia stanowi istotne zagadnienie prawne

w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Skarga powodów nie zawiera bowiem wystarczającej argumentacji jurydycznej wskazującej na występowanie odmiennych ocen przedstawionego problemu oraz na to, że przepisy dotyczące tej kwestii nie doczekały się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych.

Przedstawione przez powodów pytanie ma charakter ogólnikowy, a jego generalne ujęcie nie pozwala przyjąć, że wykazuje wystarczający wiążek z badaną sprawą. Skarżący nie tylko nie wykazali, że doszło do ingerencji organów administracji publicznej w treść orzeczenia sądu powszechnego, ale nawet nie określili na czym ta ingerencja miała polegać. Nie można wobec tego uznać – co jest niezbędne – że powodowie sformułowali zagadnienie prawne, które będzie miało znaczenie dla rozpoznania skargi kasacyjnej oraz przysłuży się do rozwoju prawa w ten sposób, że będzie przydatne do rozstrzygnięcia w przyszłości spraw o podobnym charakterze.

Dla przedstawionej oceny bez znaczenia pozostaje okoliczność, że powodowie uzasadniając zagadnienie prawne odwołują się do podstaw wniesionego środka prawnego. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych częściach wniesionego środka prawnego argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. postanowienia SN: z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14 oraz z 11 maja 2001 r., III CZ 36/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 22).

Ubocznie wskazać należy, że oznaczenie w sentencji wyroku uwzględniającego skargę pauliańską wierzytelności podlegającej ochronie poprzez odwołanie się do szczegółowo opisanych administracyjnych tytułów wykonawczych zawierających w swej treści dokładne jej określenie nie stoi na przeszkodzie skierowaniu prowadzenia egzekucji do majątku osoby trzeciej na podstawie tytułów wykonawczych wystawionych w okresie późniejszym o ile dotyczą one tej samej wierzytelności.

Z ustaleń Sądu meriti wynika natomiast, że wierzytelności objęte tytułami wykonawczymi wskazanymi w wyroku uwzględniającym skargę pauliańską są tymi samymi wierzytelnościami, które zostały opisane w tytułach wykonawczych wydanych w 2014 roku i nie obejmują one jakichkolwiek dodatkowych kwot.

Powołanie się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) stawia skarżącemu szczególnie wysokie wymagania. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, podzielanym przez doktrynę, oczywista zasadność skargi oznacza, że dla przeciętnego prawnika podstawy wskazane w skardze *prima facie* zasługują na uwzględnienie. Sytuacja taka będzie miała miejsce tylko wtedy, gdy bez wątplenia wystąpiły zarzucane uchybienia, jest pewne, że miały one wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia albo podniesione we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania argumenty oczywiście uzasadniają zasadność wniesionego środka prawnego. Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec od razu - bez potrzeby głębszej analizy czy przeprowadzenia wnikliwych badań lub dociekań. Innymi słowy, podnoszone uchybienia muszą mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne na pierwszy rzut oka - już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (zob. m.in. postanowienia SN: z 27 kwietnia 2006 r., I CZ 15/06; z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09; z 15 czerwca 2018 r., III CSK 38/18; z 17 grudnia 2019 r., IV CSK 307/19, z 28 stycznia 2022 r., I CSK 584/22; z 7 czerwca 2023 r., I CSK 742/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1673/23).

Podkreślenia wymaga, że przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. obejmuje jedynie uchybienia przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji w skardze kasacyjnej, o charakterze elementarnym, które polegają w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym.

Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa stanowiskiem, o przyjęciu skargi kasacyjnej

do rozpoznania w związku z wystąpieniem przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. np. postanowienie SN z 1 grudnia 2023 r., I CSK 5300/22, i przywołane tam orzecznictwo).

Nie budzi również wątpliwości, że okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący winien wykazać we wniosku bez odwoływania się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, które nie podlegają badaniu na etapie tak zwanego „przedsądu” (zob. m.in. postanowienia SN: z 28 stycznia 2022 r., I CSK 947/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22, i z 10 sierpnia 2023 r., I CSK 5584/22).

Skarżący nie przedstawili przekonujących od razu, widocznych *prima facie*, twierdzeń wykazujących racje podważające rozstrzygnięcie poddane krytyce i zaskarżeniu.

Przypomnieć należy, że naruszenie przez sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia (aktualnie uregulowanych w art. 327¹ k.p.c. i art. 387 § 2¹ k.p.c.) jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. np. postanowienia SN: z 24 maja 2022 r., I CSK 1434/22, i z 28 grudnia 2023 r., I CSK 5766/22). Analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wskazuje na istnienie uchybień konstrukcyjnych, które uniemożliwiają jednoznaczne określenie podstawy faktycznej sprawy i stanowiska prawnego przyjętego w sprawie przez Sąd Apelacyjny. W związku z tym nie ma podstaw dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na jej oczywistość wynikającą z rażącego naruszenia art. 387 § 2¹ k.p.c.

W sprawie nie zachodzi także nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozwagę - w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c.).

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono, przy uwzględnieniu, że po stronie powodów zachodzi współuczestnictwo formalne, na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 oraz § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2023 r. poz. 1964) w zw. z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r. poz. 1109).

[SOP]

[ms]